

HELYI ÖRÖM- ÉS BÁNATTÉRKÉP KÉSZÍTÉSE

Készítette: Vásárhelyi Judit

SZOCIÁLIS, ÉLETVITELI
ÉS KÖRNYEZETI KOMPETENCIÁK

8. ÉVFOLYAM

MODULVÁZLAT

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
1. alkalom (2 x 45 perc)					
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése (25 perc)					
I/a Kedves helyem – felidézés					
A	A gyerekek a tanári instrukció alapján csendben, behunyt szemmel felidéznek egy számukra kedves – valódi vagy képzeletbeli – helyet, tájat. 2 perc	Érzelmi intelligencia	Frontális munka		
I/b Kedves helyem – a legfontosabb jellemzők					
A	A felidézett kép alapján a gyerekek leírnak két-három rövid mondatot a számukra ideális tájról. 6 perc	Holisztikus környezet-tudatosság	Önálló munka – fogalmazás	A/4-es lap, kis füzet	
I/c Lássuk, hol szeretsz lenni?					
A	A tanulók véletlenszerűen szerveződő 5 fős csoportokban táblázatban összesítik a leírtakat. 10 perc	Együttműködés	Kooperatív munka – szóforgó	D1 (Az ideális táj...)	
B	Önként jelentkező tanulók beszámolnak a lelki szemeik előtt megjelent látványról. 10 perc	Érzelmi intelligencia	Frontális munka – beszámoló		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/d Lássuk, hol nem szeretsz lenni?					
A	A tanulók behunyt szemmel, csöndben olyan helyet idéznek fel (most csak 1 perc alatt), amely rossz benyomást tett rájuk, ahová nem vágnak. A tanár különböző szempontok felsorolásával segíti a gyors statisztika elkészítését a helyek jellegéről. 7 perc	Érzelmi intelligencia	Frontális munka – megbeszélés		P1 (A rossz benyomást keltő helyek összesítése)
II. Új tartalom feldolgozása (55 perc)					
II/a Magyarország öröm- és bánattérképe					
A	A pályázat, az atlasz, a vándorkiállítás, a TV-műsor és már elkészült érzelmi térképek bemutatása. 10 perc	Új ismeretek megalkotása	Frontális munka – előadás		P2 (Magyarország öröm- és bánattérképe – PowerPoint-prezentáció) Számítógép, projektor
II/b Az érzelmi térkép haszna					
A	A tanár vezetésével megbeszéljük a gyerekek, hogy a látottak alapján mi lehet az érzelmi térkép elkészítésének a haszna. Milyen lehetőségeket látnak saját lakóterületükön belül az érzelmi térkép elkészítésére, hogyan képzelik el saját lakóhelyük új, hiteles ismertetőjét stb. 5 perc	Véleményalkotás Mérlegelés Kritikai gondolkodás	Frontális munka – megbeszélés		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/c Magyarország öröm- és bánattérképe kritikusan					
A	Megfogalmazzák és megbeszélik kritikai észrevételeiket a pályázati kiírás alapján az akcióterület nagyságával, a térkép elkészítési módjával kapcsolatban. Le lehet-e mondani az érzelmi térkép védettségét élvező elemeiről? 5 perc	Véleményalkotás	Frontális munka – megbeszélés		
II/d Érzelmi térkép készítése: döntéselőkészítés					
A	Ötfős csoportok vitatják meg a döntés-előkészítés szempontjait a megadott kérdések szerint. 10 perc	Döntés-előkészítés	Kooperatív csoportmunka – vita	D2 (Döntés-előkészítő gondolkodás...)	
II/e A csoportok véleményének összegzése					
A	A szószólók előadják, hogy csoportjuk milyen véleményt képvisel a döntés előtt. Előkészítik az akcióterület megválasztásáról és az osztály képességeinek megfelelő kutatási műfajokról szóló döntést. 5 perc	Döntés-előkészítés Projekttervezés	Kooperatív csoportmunka – bemutatás		
II/f A döntés tudomásul vétele: konszenzus, vagy kisebbségi vélemény is van?					
A	Az előkészítő vélemények összegzése után a gyerekek döntést hoznak arról, mekkora és milyen érzelmi térkép készítésére vállalkozik az osztály. 5 perc	Döntés Kisebbségi vélemény érvényesítése	Frontális munka – megbeszélés		P3 (Konszenzus vagy kisebbségi vélemény)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/g A helyi öröm- és bánattérkép projekt megfogalmazása					
A	A projektszemponatok végiggondolása. 10 perc	Projekttervezés	Frontális munka – megbeszélés	D3 (A projekt megfogalmazása)	
II/h A munkacsoportok kialakítása, első megbeszélés					
A	A tanár segítő irányításával kialakulnak a munkacsoportok, amelyekben ki-ki megtalálhatja a számára megfelelő szerepet. Az első megbeszélés legfontosabb eleme az egyes csapatok eszköz-, anyag- és költségigénye, hogy a második alkalommal el lehessen végezni a gyűjtő- és dokumentáló munkát. 5 perc	Együttműködés Munkamegosztás Döntés	Kooperatív csoportmunka – vita	D4 (Munkamegosztás, munkacsoportok)	
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés (10 perc)					
III/a Öröm- és bánatpontok megidézése az osztályban: a közös vélemény alapjai					
A	A gyerekek kiinduló érzelmi listát készítenek olyan pontok felvételével, amelyeket a terület feljárását megelőzően mindenképpen megjelöl az osztály. 5 perc	Érzelmi intelligencia	Kooperatív munka – szóforgó		P4 (Kiinduló lista)
III/b Közös érzelmi nevezőink					
A	A gyerekek elhelyezik szavazataikat a helyi térképen, az osztály minden tagja 2–2 örömpontot és 1–1 bánatpontot jelölhet meg. A tanár ugyanennyi szavazattal rendelkezik. 5 perc	Érzelmi intelligencia Döntéshozó képesség	Kooperatív munka – döntésforgó	Tanulónként 2 piros és 1 fekete, ragasztható papírpötty Helyi térkép	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
2. alkalom (4 x 45 perc)					
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése (10 perc)					
I/a A jövő nemzedékek jogai					
A	A Védegyelet által szorgalmazott törvénytervezet rövid ismertetése azzal a nemzedékkel, akiknek a védelmére készült. A tanár kiemeli a felelősség szempontjából a gyerekek számára hangsúlyos kérdéseket. 5 perc	Önérdék védelme	Frontális munka – előadás		P5 (A jövő nemzedékek jogai)
I/b Az öröm- és bánatpontok 1. listájának áttekintése					
A	Döntés a legtöbb szavazatot kapott pontok dokumentálási módjáról. A terepen történő dokumentálás megalapozása. 5 perc	Projekttervezés	Frontális munka – megbeszélés		
II. Új tartalom feldolgozása (180 perc)					
II/a A munkacsoportok második megbeszélése					
A	A gyerekek áttekintik a terepjáráshoz szükséges eszközöket, meghatározzák az útvonalat és az időbeosztást, valamint döntenek a csoportok belső munkamegosztásáról. A terepen készülhet rajz, fotó, festmény, folyhat tárgyi gyűjtés. 10 perc	Együttműködés Munkamegosztás Projekttervezés	Kooperatív munka – vita, tervezés		

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	Rajzteremben elkészítik a térkép nagyítását (többszörözés, átrajzolás). 10 perc				
C	A könyvtárban, a folyosón, a nagyteremben stb. felkészülnek az installációra. 10 perc				
II/b A munkacsoportok gyűjtő- és dokumentáló munkája					
A	A feladatok projektterveknek és adottságoknak megfelelő differenciálása után munkamegosztásban folyik a tényfeltáró munka a település akcióterületén belül. 160 perc	Együttműködés Kreativitás	Kooperatív munka – kutatás		
II/c Interjú a település legidősebb polgárával (párhuzamos tevékenység)					
A	Az interjúcsoport tagjai felkeresik a település legidősebb polgárait, és elbeszélgetnek velük. (Meghallgatják életük legfontosabb eseményeit, és megtudakolják, hogy a megkérdezett régen és most milyen öröme és bánatra okot adó pontokat tart számon a településen. Megvizsgálják, hogy a régi pontok léteznek-e, hová tűntek, mi van a helyükön.) 160 perc	Érzelmi intelligencia Együttműködés Empátia	Egyéni munka vagy kooperatív munka – interjú	Diktafon, jegyzetfüzet, fényképezőgép	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
II/d A marketingcsoport előkészítő munkája (párhuzamos tevékenység)					
A	A csoport a célcsoporttal (célcsoportokkal), valamint a „termék” jellegével kapcsolatos előzetes döntéseknek megfelelően készíti elő a termék bemutatását, elfogadtatását, célba juttatását és megőrzését. Olyan lehetőségek összegyűjtésén és bemutatásán dolgoznak a gyerekek, amelyek saját lakóhelyük hiteles marketingjét is szolgálják. 160 perc	Együttműködés Munkamegosztás Csoportkohézió erősítése	Kooperatív tanulás		
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés (10 perc)					
III/a A különféle műfajokban készült dokumentáció tárolása, feldolgozása					
A	Az elkészült dokumentációt összegyűjtik és tárolásra alkalmas helyen elhelyezik az iskolában a gyerekek. 10 perc	Kreativitás Felelősségvállalás	Egyéni vagy csoportmunka		
3. alkalom (3 x 45 perc)					
I. Ráhangolás, a feldolgozás előkészítése (30 perc)					
I/a A munkacsoportok által gyűjtött anyagok áttekintése					
A	Az egyes munkacsoportok megismerkednek a többiek eredményeivel, így kapnak teljes képet a gyűjtött anyagról. 10 perc	Felelősségvállalás Együttműködés	Frontális munka – bemutatás		P6 (A gyűjtött anyag áttekintése)

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
I/b Beszámoló a munkacsoportok munkájáról					
A	A résztvevők beszámolnak nehézségeikről, tapasztalataikról. Tájékoztatják a projektmenedzmentet. 10 perc	Munkamegosztás	Kooperatív tanulás – csoportszó-forgó		
I/c Forгатókönyv a kiválasztott „termék” elkészítéséről					
A	Kiadványterv elkészítése: vázlat oldalról oldalra. 10 perc	Kreativitás Együttműködés	Csoportmunka	D5 (Forгатókönyv a kiválasztott termék készítéséről) Papír, íróeszközök	
B	Számítógépes prezentáció vázlatának elkészítése a szükséges képekről, a szöveges részek arányáról, a használni kívánt technikákról, a diák sorrendjéről. 10 perc	Kreativitás Együttműködés	Csoportmunka	Számítógép, prezentációkészítő programmal	
C	A kiállítás vázlatos látványtervének elkészítése. 10 perc	Kreativitás Együttműködés	Csoportmunka	Papír, íróeszközök	
II. Új tartalom feldolgozása (60 perc)					
II/a A termék kivitelezése					
A	Füzet: a szövegek rögzítése, kiválasztott képek másolása, szerkesztése stb.	Kreativitás Felelősségvállalás Holisztikus szemlélet	Csoportmunka	Papírok, íróeszközök, ragasztó, fénymásoló	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	Számítógépes prezentáció elkészítése.	Kreativitás Felelősségvállalás Holisztikus szemlélet	Csoportmunka	Számítógép, prezentációkészítő programmal	
C	Installáció elkészítése. 60 perc	Kreativitás Felelősségvállalás Holisztikus szemlélet	Csoportmunka	Papírok, íróeszközök, ragasztó, fénymásoló	
III. Az új tartalom összefoglalása, ellenőrzés és értékelés (45 perc)					
III/a A termék bemutatása a kiválasztott célcsoportnak					
A	A választott termék szerint vagy a füzet első példányainak bemutatása – sajtótájékoztató (<i>szimulált vagy valós</i>); vagy a prezentáció megtekintése; vagy a kiállítás megnyitása. 15 perc	Felelősségvállalás Társadalmi tőke képzése	Egész osztály együtt – bemutatás	Számítógép, projektor	
III/b A választott célközönség reakciói					
A	Az elkészült produktum jellegének megfelelően: a gyerekek hangfelvételt és jegyzeteket készítenek az elhangzottakról; vendégkönyv-bejegyzések; néhány mondatos sajtóanyag összeállítása, ha a média is megjelenik. 15 perc	Projektmenedzsment Véleményalkotás Kritika, vélemény elfogadása	Csoportmunka	Diktafon, vendégkönyv	
III/c A projekt utóéletének elképzelése, megtervezése					
A	A gyerekek megtervezik, miként juttatják el további célcsoportokhoz az elkészült terméket. 15 perc	Jövőtudatosság Felelősségvállalás	Kooperatív tanulás – ötletroham	Plakát	

	Tevékenységek – időmegjelöléssel	A tevékenység célja, fejlesztendő készségek	Munkaformák és módszerek	Eszközök, mellékletek	
				Diák	Pedagógus
B	Megbeszéljük, hogyan érezték magukat a projekt kimunkálása közben és most. 15 perc	Érzelmi intelligencia	Frontális munka – megbeszélés		
C	Felkészülnek a projektmenedzsment mihamarabbi (osztályfőnöki órán történő) áttekintésére, az ezzel (és nem a tartalommal) kapcsolatos tapasztalatok levonására. 15 perc	Projekttervezés és -menedzsment	Frontális munka – megbeszélés		

TANÁRI SEGÉDLETEK

P1 A rossz benyomást keltő helyek összesítése

Csak gyors, kézfeltartásos statisztikát készítünk. Az eddigi tapasztalatok szerint ugyanis az öröm okai számosak és igen változatosak, a bánat okai viszont korlátozottak és ismétlődőek. Tartsa fel a kezét, akiben azért keltett rossz benyomást a lelki szemei előtt megjelenő táj, mert

sivár ipari létesítmények csúfították el;
letarolt erdőt, megcsonkított fákat látott;
illegális szemétkukorára gondolt;
elpusztított állatok tetemei heverték mindenfelé;
valamilyen vízi katasztrófa (árvíz, belvíz, aszály) okozta pusztulás képei jelentek meg előtte;
egyéb.

P2 Helyi öröm- és bánattérkép készítése című PowerPoint prezentáció bemutatása

PowerPoint vetítés: szkb208_06_p1.pps

P3 Konszenzus vagy kisebbségi vélemény

A konszenzus, mint tudjuk, a megvalósítást tekintve a legjobb döntés: nincsen ellenzéke. Ára sokszor a hosszabb döntésselőkészítő folyamat, kölcsönös engedmények, jó kompromisszumok. Amit e folyamatban elveszítünk, az busásan megtérülhet a „beruházáskor”. Ilyen döntés megszületésére akkor van leginkább esély, ha együttműködő tervezés eredménye, vagyis mindenkit, aki valami-

lyen módon érdekelt a döntésben, a döntésselőkészítés első pillanatától fogva bevonnak a folyamatba.

Megértést kíván, ha a csoport úgy is meg akarja kezdeni a tevékenységét, hogy nem született konszenzus. A kisebbségi véleményt először is „jegyzőkönyvezni” lehet, vagyis elismerni jogosságát, hiszen a diákok nem mehetnek haza akkor sem, ha nem értenek egyet a projekttel. Ilyenkor olyan munkát kell kijelöljünk a számukra, amely nem sérti a véleményüket, mégis hozzájárul az osztálynak saját lakóhelyével való azonosulásához.

A kisebbségi véleményt képviselő csoportnak feltehető kérdések/feladatok:

El tudjátok képzelni, hogy alternatív módon működtök közre a munkában (például az akcióterület térképét általatok kitalált szempont szerint színezéssel, esetleg önállóan elemzitek, saját véleményetekről esszét írtok, az osztályban vagy másutt előkészítitek a kiállítást)?

Az alternatív közreműködésnek van-e eszköz- és költségigénye?

Hagyjuk nyitva annak a lehetőségét, hogy menet közben csatlakozhassanak a fő projekthez!

P4 Kiinduló lista: öröm- és bánatpontok a terep feltárása előtt

Szóforgóban elhangzó pontok, amelyeket két külön listán, lazán rögzítünk (pl. csomagolópapíron), hogy a szavazatok is elférjenek. Nem muszáj mindenkinek új ötlettel előállni, hiszen ez a lista inkább azt mutatja, hogy a kiválasztott terület mely pontjaiban ért egyet az osztály, melyek azok a pontok, amelyet bizonyosan fel szeretnének venni a térképre. A terep feltáró bejárása ezeket a pontokat egészítheti ki.

P5 Sólyom László A jövő nemzedékek jogai és ezek képviselése a jelenben

(Részletek)

[...] A nemzetközi jogban [...] a jövő nemzedékek gyámjának intézménye tíz éve napirenden van. [...] Minden probléma ellenére is hasznos, ha megindul a vita; s eközben a tervezet technikai vonatkozásait is tökéletesíteni lehet. Mi is hagyatkozhatunk arra, hogy menet közben fog kialakulni, milyen ombudsman is kellene a jövő nemzedékeknek.

1. A környezet és a jövő generációk szószólójának eszméje két úton került be a magyar közgondolkodásba: közvetlenül az ombudsman-viták révén, illetve a nemzetközi jog közvetítésével.

[...] Itt nem egyéni jogvédelemről van szó, hanem általában a környezet minőségéhez fűződő érdekről, s ezért az ombudsmannak elsősorban érdekvédő és közvetítő szerepet kell fölvállalnia. Ezek a felvetések azonban folytatás nélkül maradtak; az egészséges környezethez való jog sajátos „alanytalanságát” később az Alkotmány-

bíróság értelmezte, és vonta le következményeit. Ugyancsak az Alkotmánybíróság fejtette ki az élethez való jog természetét. Mindkét ítékezés vonala kedvező feltételeket teremtett a jövő nemzedékek biztosának beágyazásához a magyar jogrendszerbe [...].

Időközben a nemzetközi jogban történtek fontos események. Az 1992-es Riói Konferencián adta elő Málta képviselője, hogy szükség volna a jövő nemzedékek gyámjára, aki ébren tartja a felelősségünket a későbbi generációkkal szemben. A javaslatot tudományos műhelyek karolták fel, tetemes mennyiségű irodalom született, ami a szószólóval kapcsolatos elvi és gyakorlati problémákat mind felszínre hozta [...]. A nemzetközi jogban tért nyert az a gondolat, hogy az *emberiség* maga egységében is a nemzetközi jog alanya lehet. Ezzel összefüggésben kidolgozta a nemzetközi jog „az emberiség közös javai” és „az emberiség közös öröksége” fogalmait is. Ha a biztos intézményét nem is fogadták el, 1997-ben UNESCO-deklaráció született a jelen generációk felelősségéről a jövő generációkkal szemben. Ez már az utánunk jövők választási szabadságának biztosításáról szól, s a hagyományos „környezeten” kívül a biológiai sokféleség, az emberi génállomány a kulturális örökség megóvása és átörökítése tekintetében állapítja meg a jelenleg élők felelősségét.

[...] Felmerült a kérdés, vajon nekünk kell-e *konkrét választásokat* válnunk a jövő nemzedékek helyett (képviselésében), vagy az *esélyt* kell meghagynunk arra, hogy majd ők választhassanak, ha már megszülettek. Vajon valóban a *jövendő nemzedékeket* kell-e képviselni, vagy pedig bizonyos védett *tárgyakat* kell megóvni számukra, hogy aztán azokkal szabadon rendelkezhessenek? (Ma közismerten ilyen „tárgyak” például a bálnák vagy az esőerdők.)

[...] A jövő nemzedékek jogalanyiságát az a kérdés segíti tisztázni, hogy milyen jogoknak is lennének ők az alanyai. Célszerű a jövőbe

vesző nemzedékek sorát megillető „jogokat” inkább szimbolikusnak, a jogról való beszédet pedig velük kapcsolatban inkább metaforának tekinteni. A majd egykor megszületendők „jogaiból” ma és a mi számunkra csak kötelességek léteznek velük szemben. A nemzetközi jog azért teszi fel, hogy a jövő nemzedéknek jogai vannak, hogy ebből a mi kötelességeinket meg lehessen konstruálni, hiszen a joggal kötelesség áll szemben [...]. *Mi* állapítjuk meg a jövőbeli emberiség jogait a mi elképzeléseink, tudásunk és igényeink szerint – az ő autonómiájuk tiszteletben tartása éppen arra kell, hogy vezessen, hogy minél kevesebb tartalmi döntést hozzunk meg helyettük, s inkább a választás szabadságát őrizzük meg számukra.

Döntéseink igazolása milyen időtávot foghat át? [...] Szórakoztató példák vannak az irodalomban: Ha kimutatják, hogy egy kométa a Földre fog esni kétszáz év múlva, akkor a katasztrófa elhárítására az egész világ GDP-jének meghatározott részét félre kell tenni kétszáz éven keresztül, s ezt addig is mindenkinek vállalni kellene. A jövő generációk jogainak bevonását a jogrendbe a demokráciával igazolják. *De ki dönti el, ma* kire milyen teher háruljon a jövő nevében?

A másik konfliktus a jövendő generációk érdek-összeütközése. [...] *Csakis a következő generációra* terjeszthetjük ki gondoskodásunkat. Ebben a körben még lehet mérlegelni, mi az, amivel magamnak tartozom, mi az, amivel a kortársaknak, s mi az, amivel a jövőnek. Egyébként is az a természetes, hogy mindenki a saját gyerekről gondoskodik – ennél nem kell tovább menni. Ugyanakkor a mai döntések hatása általában több generációt érint – az ő figyelmen kívül hagyásukkal születhet-e tisztességes elhatározás?

[...] A jövendő generációk gyámja [...], ez az ombudsman más, mint a többi. Ebből következően nem is konkurens az állampolgári jogok biztosának és az adatvédelmi biztosnak sem. Az utóbbiak az egyének alkotmányban meghatározott jogait védik, pontosan

meghatározott jogokat, pontosan meghatározott eljárásban. Megjegyzendő, hogy az egyetlen környezetvédelmi ombudsman, aki jelenleg a világon működik, a kanadai Ontario államban a hagyományos ombudsman feladatait látja el, a polgároknak segít környezetvédelemmel kapcsolatos alanyi jogaik érvényesítésében. A jövő nemzedékek szószólója ezzel szemben – mint már mondtam – nem jogérvényesítő, hanem képviseleti feladatot lát el. Ezért találó a guardian, a gyám kifejezés a nemzetközi jogban. A kiskorúnak vagy cselekvőképtelennek gyámja vagy gondnoka van. A jövő nemzedék sem képes fellépni jogai érvényesítéséért, ezt teszi helyette a szószóló. Egyrészt abban segít, hogy a jövő nemzedéket érintő probléma jogi döntésre kerüljön. Másrészt a politikai döntéseket befolyásolja – mind közvetítő tevékenységgel, mind a nyilvánosság nyomásának felhasználásával. Felhívom a figyelmet arra, hogy a jövő nemzedék biztosan nem hoz döntést. A döntéshozók politikáját igyekszik orientálni.

[...] Miért látom mégis, a nyitott kérdések tömege és minden nehézség ellenére jónak a helyzetet az intézmény magyarországi bevezetéséhez?

Jogilag a helyzet azért kedvező, mert az Alkotmánybíróság már 1991-ben kimondta az állam kötelességét a jövendő generációk életfeltételeinek biztosítására [...]. [...] Az élethez való jogból kiindulva az állam kötelessége a környezetvédelem, valamint a jövő generációk életfeltételeinek megőrzése. A környezethez való jogot pedig az Alkotmánybíróság úgy értelmezte, hogy abban voltaképpen állami kötelezettségek sűrűsödnek össze. E kötelességgel szemben csak szimbolikus értelemben beszélhetünk jogról: ahogy a bíróság mondja, a természet lehetne a jogosultja a környezetvédelemnek. Nincs is szükség olyan a képes beszédre, hogy „vannak-e a fáknek, állatoknak jogai”. Hozzátehetjük: arra a képes beszédre, hogy a jövő generációknak vannak-e jogai, propagandisztikus ereje miatt van szükség.

[...] Röviden a törvénytervezetről [...]. A törvénytervezet nem szűkíti a jövő nemzedékek országgyűlési biztosa hatáskörét a környezetvédelemre. Tevékenységi köreit azonban nem lehetett másként pontosan meghatározni, mint a természetvédelmi törvényre és a környezetvédelmi törvényre hivatkozással. Ezekben számos további utalás van, egészen a kulturális környezetig, a műemlékvédelemig és az oktatásig. Az ombudsman vizsgálódási és tevékenységi köre tehát nagyon széles.

Az említett 1997-es UNESCO-deklaráció a jövő nemzedékek iránti felelősség körében a kulturális, gazdasági és politikai választás lehetőségének fenntartását is tartalmazza, nemcsak a természetre vonatkozókat. Törvénytervezetünk preambulumban ezek is szerepelnek; benne van a választás szabadsága, az élet minősége, az erőforrásokhoz való akadálytalan hozzáférés [...]. A jövő nemzedékek országgyűlési biztosának hatásköre a nyilvánosság, befolyásolás és nyomásgyakorlás köré épül. Joga van közmeghallgatást kezdeményezni, továbbá előzetesen véleményt nyilvánít azon nemzetközi kötelezettségvállalásainkról, amelyek az emberiség közös örökségét, az emberiség közös ügyét, a környezet- és természetvédelmet, az erőforrásokat érintik. A jövő nemzedékek szószólója hozzáférést a környezet állapotát érintő adatokhoz sem államtitok, sem üzleti titok nem akadályozhatja.

P6 A munkacsoportok által gyűjtött anyag áttekintése

Kényes pillanatok. Még ha a bőség zavarával is küzdünk, lehetőleg akkor is őrizzünk meg és alkalmazzunk minden alkotást, ötletet. A „terméknek” viszont jellemzőnek, koncepciózusnak kell lennie: nem hígíthatják fel összezsapott, elnagyolt munkák – feltéve persze, hogy akadnak ilyenek. A tanárnak tapintatosan kell végeznie a szerkesztő terelgető munkáját, és ki kell találni alternatív felhasználási módokat az esetleg feleslegessé váló munkák számára (az osztály emlékkönyve, faliújság, kollázs stb.). A tanár igyekezzen minden darabban felfedezni az értékes vonásokat. Nem a rajzkészség számít, hanem a témaválasztás!

Ha soványka a beérkezett anyag, akkor a koncentrált feldolgozás során kell jó erő, karakteres gerincet kitalálni az anyaghoz. Mindenesetre jó, ha előre felkészülünk tartalékötletekkel, -megoldásokkal.

